

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา และเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน และอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นผู้ปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 133 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607 – 610) จากกลุ่มประชากร 268 คน โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Sampling Random) แบบสอบถามรวมทั้งหมด 68 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 62 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .23 - .84 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 6 ข้อ โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบเลือกตอบ ให้ผู้ปฏิบัติการสอนเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม (ไม่เกิน 3 แนวทาง) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 ได้รับแบบสอบถามคืนรวมทั้งสิ้น 133 ฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อย เป็นแบบสอบถามที่ข้อมูลสมบูรณ์ทุกฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) กรณีที่พบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของนิวมัน คูเอลส์ (Newman Kuels Test) แล้วทำการแปลผล และนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายความเรียง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวม ปรากฏว่าปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการ

บูรณาการการเรียนรู้ และ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การวิเคราะห์เทคนิคหลักการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการพื้นฐานของเด็กระดับปฐมวัย การวิเคราะห์หลักการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย และการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ตามลำดับ

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ อยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การจัดทำวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กระดับปฐมวัยอย่างเพียงพอ การจัดอุปกรณ์ที่มีประโยชน์ทางการศึกษาแก่เด็กตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก และการจัดให้มีสถานที่เล่นในร่มสำหรับเด็กนอกห้องเรียน ตามลำดับ

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีการสำรวจ ค้นคว้าสิ่งแวดลอมธรรมชาติ ด้วยการสังเกต สืบสวน ทดลอง และ ประสพการณ์ตรง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้ครบทั้ง 6 กิจกรรม และ การจัดกิจกรรมรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่มมีความสมดุลกัน ตามลำดับ

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ความรู้เข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และ การจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ท้องถิ่น ตามลำดับ

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ อยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การจดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการ ประเมินพัฒนาการเด็ก และการประเมินหลายๆครั้งก่อนที่จะสรุปผล ตามลำดับ

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ อยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษา การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก และผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ปกครองเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา พบว่า โดยรวม และรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติการสอนกับครอบครัวของเด็กด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ ปรากฏผล ดังนี้

4.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่า อำเภอสอยดาว กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม มีปัญหามากกว่า อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอสอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอขลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏและอำเภอสอยดาว มีปัญหามากกว่าอำเภอมะขามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า อำเภอสอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอแหลมสิงห์ อำเภอมะขาม อำเภอขลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก พบว่า อำเภอสอยดาว มีปัญหามากกว่าอำเภอแหลมสิงห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.5 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า อำเภอ สอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอแหลมสิงห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น แยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

5.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม เรียงตามลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการวัย และพัฒนาการของเด็ก จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา โดยเลือกตัวแทนผู้ปกครองมาเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน

5.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เรียงตามลำดับร้อยละ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดจำนวนนักเรียนไม่เกิน 20 คน ต่อครู 1 คน เพื่อที่จะได้ดูแลได้ทั่วถึง จัดสภาพแวดล้อมที่สนองความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก และโรงเรียนควรจัดหา สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก

5.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เรียงตามลำดับ จากร้อยละมากไปหาน้อย ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการสังเกต การฟัง การตั้งคำถาม การกล้า แสดงออก จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และจัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติและ เรียนรู้ด้วยตนเอง

5.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ เรียงตามลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก มีกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติและ เกิดการเรียนรู้ และให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

5.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เรียงตามลำดับจากมากไปหา น้อย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติการสอนควรประเมินพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน ประเมินพัฒนาการเด็กอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย

5.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เรียงตามลำดับจากมากไปหา น้อย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติการสอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็กผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก และผู้ปฏิบัติการสอนควรปรึกษาพูดคุยกับ ผู้ปกครองอยู่เสมอ

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวม ปรากฏว่าปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความพร้อมของโรงเรียนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีบางอำเภอที่มีความพร้อม บางอำเภอยังมีความพร้อมน้อย อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจของชุมชน เมื่อมองในภาพรวมจึงพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทัศน์ สาทพันธ์ (2539) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยของ วิลาวณิชย์ อังศรวณีย์ (2539) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากขึ้น มีการระดมสรรพกำลังต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน ซึ่งผิดกับในอดีตที่ผ่านมา ครูมักละเลยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในเด็กวัยนี้เท่าที่ควรแต่ในระยะหลัง ๆ นักการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าและวิจัยพบว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำให้เด็กได้คิดที่สุดในช่วงนี้ซึ่งเป็นวัยต้นของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบนจามิน บลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน เขียวพา เศรษฐกุล, 2542 ก, หน้า 14) ที่กล่าวว่าร้อยละ 50 ของสติปัญญาของมนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต และอีกร้อยละ 30 จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป นอกจากนี้นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก โดยเปรียบเทียบเด็กว่าเหมือนผ้าขาวบาง ไม้อ่อนบ้าง ฯลฯ ซึ่งน่าจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมใด ๆ ของเด็กซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันไปนั้น สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ อยู่เป็นอันมาก รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524, หน้า 30-31) ที่กล่าวว่าเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสภาพสังคมปัจจุบันกับสมัยก่อนจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงไปมาก ที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและค่านิยมในการดำรงชีวิต พ่อแม่ต้องช่วยกันทำมาหากิน มีเวลาสำหรับลูกน้อยลง เด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่ถึงวัยเรียนเป็นวัยที่กำลังเลียนแบบ

ต้องอยู่กับที่เลี้ยงเป็นส่วนใหญ่อาจจะได้รับ การอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกวิธี ในส่วนของรัฐบาลได้เห็นความจำเป็นในเรื่องนี้จึงวางนโยบายสนับสนุนให้จัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยรัฐสนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนจัดทำให้มากที่สุดในรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่น ได้แก่ การจัดบริการศูนย์เด็กปฐมวัย สถานเลี้ยงลูกเด็กชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา จัดโรงเรียนอนุบาลเป็นต้นแบบทางวิชาการเพื่อเป็นตัวอย่าง และเพื่อการค้นคว้าวิจัย จัดทำแนวการจัดการประสบการณ์วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังให้กุลบุตรกุลธิดามีนิสัยอันดีงามพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับต่อไป แต่การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 นั้นยังมีการเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติการสอนไม่เพียงพอ รวมถึงผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่ถึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย จึงทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาวัลย์ อังศรวณีย์ (2539) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาอันดับแรกคือ การวิเคราะห์เทคนิค หลักการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการพื้นฐานของเด็กระดับปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดทำหลักสูตรปฐมวัยยึดแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเรียนรู้โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่น และปลอดภัยบนพื้นฐานของการเล่นเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานที่เหมือนหรือต่างจากคนได้ โดยจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย สติปัญญา ค่านิยม เจตคติ และจริยธรรม ซึ่งแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนที่พึงจะมี ซึ่งในเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ยังมีการเพิ่มพูนความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยน้อยมาก กล่าวคือ สืบเนื่องจากการที่มีการเปลี่ยนระบบบริหารราชการลงมาในส่วนภูมิภาคและมีการแบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษามูลค่าที่รับผิดชอบในเขตการศึกษาจันทบุรีเขต 2 ในระดับปฐมวัยนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย บุคลากรซึ่งรับผิดชอบในส่วนนี้เพิ่งจะลงมาปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของปฐมวัยเป็นปีแรก ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่เพียงพอ รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่เป็นปีแรก จึงส่งผลถึงการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร ในโรงเรียนเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

ยังไม่ครอบคลุมและจัดได้เพียง 1 ครั้ง ผู้ปฏิบัติการสอนจึงยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นเสมือนการสร้างความเป็นอยู่ รวมทั้งเป็นมาตรฐานขั้นต้นที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้จัดสภาพการเรียนในห้องเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ครูและเด็กจะต้องทำงานร่วมกัน ควรจัดสภาพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการศึกษาในระดับนี้ ซึ่ง ได้แก่ จัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ มีสื่อตรงกับจุดประสงค์ และมีปริมาณมากพอควร มีที่แสดงผลงานของนักเรียน ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สบายตา สบายใจ บรรยากาศดีอยู่สบาย นอกจากนี้ควรจัดสนามสำหรับเด็กเล็ก และมีอุปกรณ์สนามตามสภาพเพื่อให้เด็กได้เล่นกลางแจ้ง ได้ออกกำลังกาย ปีนป่ายตามความพอใจ เล่นเครื่องเล่นสนาม ลูกวารี ตลอดจนฝึก สติปัญญา ไหวพริบ และศึกษารรรมชาติรอบตัวได้ด้วย เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ พบว่าปัญหาการจัดการศึกษาส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ซึ่งเป็นข้อมูลยืนยันอย่างชัดเจนว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยการจัดให้มีวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กระดับปฐมวัยอย่างเพียงพอ การจัดอุปกรณ์ที่มีประโยชน์ทางการศึกษาแก่เด็กตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก และการจัดให้มีสถานที่เล่นในร่มสำหรับเด็กนอกห้องเรียน ซึ่งทำได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานที่ไม่เหมาะสม ขาดงบประมาณในการจัด ผู้ปฏิบัติการสอนมีภาระมากเกินไป เป็นต้น จึงเป็นผลให้มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจาก ปัจจุบันหลักการต่าง ๆ ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้มากขึ้น และมีการนำเสนออย่างละเอียด ชัดเจน รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ จัดส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติการสอนมีความรู้ความเข้าใจถ้วนทั่วทุกกระบวนการ อาทิ เช่น กรมวิชาการ (2546 ก, หน้า 6) กำหนดครูมีบทบาทหน้าที่จากผู้ออกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้ปฏิบัติการสอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้ปฏิบัติการสอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้ปฏิบัติการสอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติการสอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง

ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก นอกจากนี้ ไสภิตอนงค์ บุญช่วย (2531) ยังได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าหมายถึง การจัดประสบการณ์หรือสภาพการณ์ที่ผู้เรียนได้ใช้ทั้งกายและสมองกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญหรือทักษะและทัศนคติ มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยบรรลุจุดมุ่งหมายที่ครูหรือนักเรียนตั้งไว้ และทำให้นักเรียนได้สนุกสนานรื่นเริง ไม่เพียงแต่การให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เท่านั้น แต่ยังมีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้เรียนรู้ถึงซึ่งถึงแนวทางการจัดตารางกิจกรรมในการสอนระดับปฐมวัยไว้อีกมากมาย ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์, 2542 ก, หน้า 95) และราศี ทองสวัสดิ์ (2523 อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์, 2542 ก, หน้า 95) สรุปว่าครูผู้ปฏิบัติการสอนเพียงแต่สนใจ ศึกษาเรียนรู้ และพยายามนำความรู้ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ไปปฏิบัติก็จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ โดยไม่ยุ่งยากมาก ดังนั้นจึงเป็นผลให้การศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้ อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายทางการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดไว้ในมาตรา 4 ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนด้วยหลักการบูรณาการทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับปฐมวัยหรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้ครูผู้ปฏิบัติการสอนได้มีการตื่นตัวอย่างมาก รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอน อาทิศึกษานิเทศก์ได้มีการกระตุ้น ตรวจสอบ และติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้กรมวิชาการ (2544, หน้า 17) ได้กำหนดขั้นตอนการบูรณาการ จัดประสบการณ์ไว้อย่างชัดเจน จัดทำเป็นเอกสารจำนวนมากเผยแพร่ไปตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นคู่มือการจัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก และเพียงพอ จึงทำให้ครู ไม่อาจปฏิเสธกระบวนการจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาการปรับตัวอันสั้นของครูยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้อย่างเต็มความสามารถ จึงทำให้ปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการประเมินพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาหรือทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก คนใดคนหนึ่งหรือทั้งกลุ่ม ในวันใดวันหนึ่ง หรือเพื่อที่จะศึกษาพัฒนาการของเด็กคนนั้นหรือทั้งกลุ่ม ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เป็นการประเมินอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่มีความสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในหมู่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิคตา ภัสสรศิริ (2532) ที่กล่าวว่าไว้อย่างชัดเจนว่า

ครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม ครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นคุณค่าและความสำคัญ ดังกล่าว และดำเนินการเสมือนว่าเป็นเรื่องปกติของการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย แต่เนื่องจากในปัจจุบันผู้ปฏิบัติการสอนมีภาระที่นอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป เป็นผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน ทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมเปิด ผู้ปกครอง ครู และ บุคลากรอื่นในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกิจกรรมทั้งภายในภายนอกโรงเรียน อยู่เนื่อง ๆ นอกจากนี้สื่อมวลชนต่าง ๆ โทรทัศน์ เว็บไซต์ หนังสือ ตำราต่าง ๆ นำเสนอประเด็น บทบาทของบุคลากรอย่างกว้างขวาง รวมทั้งผู้ปกครองมีการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ซึ่งมีสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่แร้นแค้นมากนัก ผู้ปกครอง มีฐานะพอสมควร รวมทั้งครูผู้ปฏิบัติการสอนได้รับการพัฒนาให้มีแนวคิดในเรื่องนี้พอสมควร จึงอาจมีการประสานเชื่อมโยงซึ่งกันและกันเป็นกิจนิสัย จึงทำให้ปัญหาการจัดการศึกษาด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา โดยรวมและ รายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ดังได้อภิปรายมาเป็นระยะแล้วว่าปัจจุบันวิทยาการด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความ ก้าวหน้า และมีการกระจายความรู้เหล่านี้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายแล้ว ครูผู้ปฏิบัติการสอน มีความตระหนักและตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับนี้เป็นอย่างมาก ดังนั้นแม้ว่าครูที่ไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอกปฐมวัยมาโดยตรงจึงอาจมีความรู้ความสามารถเท่าเทียม กับครูที่จบเอกปฐมวัยมาโดยตรง รวมทั้งผลการวิจัยในครั้งนี้ยืนยันได้ว่าปัญหาของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างปานกลางถึงน้อยเท่านั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอน ระดับปฐมวัยมีศักยภาพทัดเทียมกันมาก ไม่พบความแตกต่างกันระหว่างตัวแปรด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ นางลักขณ์ อนันตประยูร (2542) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา การปฏิบัติงานระดับอนุบาลศึกษาของครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี จำแนกตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ และอังคณา ปฤชากุล (2542) ศึกษาปัญหาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ศึกษาของครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การสอน ปรากฏว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาข้อมูลของจังหวัดจันทบุรี ปี 2546 พบว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้บริหารและครูบางส่วนได้รับการยกย่องให้เป็น ครูเกียรติยศ ครูแกนนำ และครูต้นแบบ โดยบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความตื่นตัว ทำให้ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยก็สามารถจัดการศึกษาได้ไม่ต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2, 2546, หน้า 20) ซึ่งสอดคล้องกับ บุญผา สุขภาคกิจ (2542) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เขาวดี คิวงกุล (2547) ศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติการสอนกับครอบครัวของเด็ก และพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และเมื่อพิจารณาเฉพาะด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผล ดังนี้ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่า อำเภอสอยดาว กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม มีปัญหามากกว่า อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอสอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอขลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏและอำเภอสอยดาว มีปัญหามากกว่าอำเภอมะขามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น

แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า อำเภอสอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอแหลมสิงห์ อำเภอมะขาม อำเภอขลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก พบว่า อำเภอสอยดาวมีปัญหามากกว่าอำเภอแหลมสิงห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า อำเภอสอยดาว และกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าอำเภออื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและที่ตั้งอยู่ในสภาพที่ใกล้เคียงกันคือเป็นบริเวณภูเขาสูง และที่ราบเชิงเขาที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้ปกครองมีรายได้ค่อนข้างต่ำ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2, 2546, หน้า 16-17) ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้การสนับสนุนด้านการศึกษาลดลง ผู้เรียนต้องติดตามผู้ปกครองที่ย้ายแหล่งทำมาหากิน รวมถึงสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนเมือง เช่น อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ และอำเภอขลุง ทำให้การให้บริการการศึกษาอย่างไม่ทั่วถึง โรงเรียนมีศักยภาพและมาตรฐานไม่เท่าเทียมกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2, 2546, หน้า 19) จึงทำให้มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าอำเภออื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ สะเกศ (2543) เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดระยอง จำแนกตามสถานที่ตั้งของศูนย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ เขาวดี คิ้วกุล (2547) ศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีดังนี้

5.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่า มีแนวทางการแก้ปัญหาคือ จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ วัย และพัฒนาการของเด็ก จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเลือกตัวแทนผู้ปกครองมาเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งหลักในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นสภาพชีวิตจริง กิจกรรมที่จัดให้เด็กมีโอกาสใช้กล้ามเนื้อใหญ่และเล็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ควรยึดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา ปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น (เขาวพา เศษะคุปต์, 2542 ก, หน้า 83-84) และแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างอิสระ ผีการอดทนรอคอย และการทำสิ่งต่าง ๆ คนเดียว และเป็นกลุ่ม โดยครูจัดเตรียมกิจกรรมไว้ให้เด็กได้มีโอกาสเลือก จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะเน้นการพัฒนาทางสติปัญญาและการแก้ปัญหา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เกิดความรู้สึกและภาพลักษณ์ที่คิงามต่อตนเองและผู้อื่น (หรรษา นิลวิเชียร, 2535, หน้า 47) สถานที่ควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ และมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับมานุษยวิทยา สังคมวิทยา พัฒนาการของเด็ก และจิตวิทยา (เขาวพา เศษะคุปต์, 2542 ก, หน้า 83-84) การให้การศึกษแก่พ่อแม่ควรเป็น โครงการหนึ่งที่อยู่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (พัชรี สวานแก้ว, 2536, หน้า 70) รวมถึงควรมีโครงการต่อเนื่องระหว่าง โรงเรียนอนุบาลกับ โรงเรียนประถมเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการประเมินผล และเพื่อเพิ่มพูนทัศนคติและความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนอนุบาลกับ โรงเรียนประถม (เขาวพา เศษะคุปต์, 2542 ก, หน้า 83-84)

5.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ จัดจำนวนนักเรียนไม่เกิน 20 คน ต่อครู 1 คน เพื่อที่จะ ได้ดูแลได้ทั่วถึงจัดสภาพแวดล้อมที่สนองความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก และ โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่น ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก ดังคำกล่าวที่ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษานั้นมีความสำคัญต่อเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว (นิตยา ประพุดติกิจ, 2536, หน้า 67) ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็กจึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กมากเด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดที่เล่นและที่ทำกิจกรรมสำหรับเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ความสะอาด ความปลอดภัย ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกในการทำกิจกรรม ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่น และมุมประสบการณ์ต่าง ๆ (กรมวิชาการ, 2540 ก) นอกจากนี้ ลีเปอร์และคณะ (Leeper et al., 1984, pp. 509-513) เสนอว่าการจัดสภาพแวดล้อม (Physical Facilities) สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1.) ทฤษฎีการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีส่วนเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้าและเรียนรู้จากสิ่งที่เป็น

นามธรรมให้มากที่สุด 2). ความปลอดภัยของเด็กและครู การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กให้มากที่สุด และ 3). ปรัชญาการศึกษาของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรให้เหมาะสมกับปรัชญาการศึกษาของเด็กในวัยนี้ กล่าวคือ ห้องเรียนควรมีขนาดกว้าง มีการจัดมุมประสบการณ์ มีตู้เก็บอุปกรณ์ มีบริเวณจัดวาง สิ่งของ บริเวณที่รับประทานอาหาร ควรมีแสงสว่างและสีอันสดใส อากาศถ่ายเทได้สะดวก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523) และควรมีบริเวณที่ให้เด็กที่ป่วยได้พักผ่อนแยกจากเด็กอื่น ๆ ห้องน้ำควรมีหน้าต่างให้แสงแดดและอากาศถ่ายเทได้สะดวก บริเวณสำหรับผู้ใหญ่ควรมีทั้งห้องทำงานหรือบริเวณที่ให้ครูทำงาน ควรมีบริเวณสำหรับเก็บหนังสืออ้างอิงและอุปกรณ์ (เยาพา เศษะคุปต์, 2542 ก, หน้า 165-167) บริเวณที่ใช้สำหรับต้อนรับผู้ปกครอง บริเวณสำหรับให้ครูพักผ่อน รวมทั้งควรมีบริเวณที่จัดสำหรับเด็กพิการที่สามารถเข้ามาเรียนร่วมใน โครงการกับเด็กปกติ และยังคงควรมีบริเวณสถานที่สำหรับเด็กเล่นกลางแจ้งที่สามารถเข้ามาสู่ห้องเรียนได้สะดวก

ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กจะต้องสนองความต้องการ ความสนใจทั้งภายในและภายนอกห้อง ต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า และควรเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เลียนแบบชีวิตจริงแต่มีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก มีลักษณะเร้าความสนใจให้อยากรู้อยากเห็น ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและการใช้มือสอดคล้องและเสริมประสบการณ์ และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กนั่นเอง ทั้งนี้การจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ควรมีนักเรียนต่อห้องไม่เกิน 20 คน

5.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กพบว่า มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมกระบวนการสังเกต การฟัง การตั้งคำถาม การกล้าแสดงออก จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และจัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก (กรมวิชาการ, 2546 ก, หน้า 6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัด

ประสบการณ์หรือสภาพการณ์ที่ผู้เรียนได้ใช้ทั้งกายและสมองกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญหรือทักษะและทัศนคติ มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยบรรลุจุดมุ่งหมายที่ครูหรือนักเรียนตั้งไว้ และทำให้นักเรียนได้สนุกสนานรื่นเริง (โสภิตอนงค์ บุญช่วย, 2531)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ตารางกิจกรรมควรกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และลักษณะของกลุ่มเด็ก ระดับอายุ ความต้องการ ภูมิหลัง ฯลฯ ของเด็กแต่ละคน ตารางกิจกรรมควรมีการยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและการเปิดปิดของโรงเรียน ให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาอารมณ์-จิตใจ สังคมนิสัย และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ และแก้ปัญหา โดยถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นผลงานตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

5.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก มีกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้ และให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ, 2546 ก, หน้า 6)

การบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในศาสตร์หรือวิชาต่าง ๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไปรวมเข้าด้วยกัน ภายใต้เรื่องราวโครงการหรือกิจกรรมเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (กรมวิชาการ, 2544 , หน้า 1) ซึ่งการบูรณาการมีลักษณะสำคัญ คือ 1). เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ 2). เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ 3). เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการปฏิบัติ 4). เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่อยู่ในห้องเรียนและสิ่งที่อยู่ในชีวิตจริง และ 5). เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 4)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดทักษะตามสาระการเรียนรู้ไว้กว้างขวางเพียงใด และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการกระหายใคร่รู้จะช่วยให้ ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมให้สอดคล้อง

กับความต้องการ สภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียน และสภาพของท้องถิ่น แล้วสามารถนำวิธีการ ทักษะต่าง ๆ มาผสมผสานร่วมด้วยเพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องใกล้เคียงกับชีวิตจริงและสภาพท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างค่านิยมพื้นฐาน และสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 27-28)

5.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ผู้ปฏิบัติการสอนควรประเมินพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เฮนดริค (Hendrick, 1990, pp. 270-271) อ้างถึงใน นกนต ธรรมบวร, 2544, หน้า 29-30) ได้กล่าวถึงหลักการต่าง ๆ ในการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง 2). การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้น ครูยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้ตลอดเวลา 3). ผลการประเมินเด็กแต่ละคนควรเก็บเป็นความลับ ไม่ควรนำไปเปิดเผยแก่ผู้ไม่เกี่ยวข้อง 4). การเลือกวิธีการประเมินผลต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน 5). ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการเด็กกับเกณฑ์ ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งใช้กับเด็กวัยเดียวกัน หรือใช้เครื่องมือที่มีความยาก-ง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน 6). ในการประเมินพฤติกรรม ครูควรประเมินหลาย ๆ ครั้ง ก่อนที่จะสรุปผล และ 7). การเลือกพฤติกรรมที่จะประเมินควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกัน เช่น เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กมีปัญหาเกิดขึ้น คือ การคิดฟุ้งห่ม ควรเฝ้าติดตามประเมินพฤติกรรมดังกล่าวไปสักระยะหนึ่งโดยเน้นพฤติกรรมที่โดดเด่นซึ่งสังเกตเห็น ได้เพียงพฤติกรรมเดียว

การประเมินผลพัฒนาการเด็ก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลนั้นถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลพัฒนาการที่ดีควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลพัฒนาการที่ดีนั้น มิได้มีแต่เฉพาะการทดสอบหรือการตัดเกรดให้คะแนนเด็กหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่ควรรวมถึงเครื่องมือชนิดอื่น ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วย เช่น การสังเกต และแฟ้มผลงานเด็ก เป็นต้น (นกนต ธรรมบวร, 2544, หน้า 3)

การประเมินพัฒนาการเด็กถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน โดยอาศัยการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กเพื่อให้เห็นภาพพจน์ของพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งในการประเมินผลเด็กต้องประเมินทุกด้าน ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง แต่วิธีการประเมินผลต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน ใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือใช้เครื่องมือที่มีความยาก-ง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอมาใช้ในการทำความเข้าใจเด็กแต่ละคนในการเลือกสื่อการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก หลังจากการประเมินหลาย ๆ ครั้ง แล้วจึงนำผลการประเมินมาสรุปและแจ้งให้เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ทราบและมีส่วนร่วมในการรับรู้การพัฒนาของเด็ก

5.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก พบว่า มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ผู้ปฏิบัติการสอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก และผู้ปฏิบัติการสอนควรปรึกษา พูดคุยกับผู้ปกครองอยู่เสมอ ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนบรรยากาศอันอบอุ่น เชื้อเชิญ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้สึกสบายใจและสะดวกใจที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรจะตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในอันที่จะช่วยพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโตไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (พัชรวิเศษ, 2536, หน้า 63) และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งครูและผู้ปกครองควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในอันที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาการครบทุกด้าน ข้อเสนอแนะอย่างกว้าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน มีดังต่อไปนี้ คือ (หรรษา นิลวิเชียร, 2535, หน้า 59-60) 1). พ่อแม่มีทั้งสิทธิและความรับผิดชอบที่จะร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและการดูแลเด็ก พ่อแม่ควรได้รับการกระตุ้นให้สังเกตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ครูมีหน้าที่สร้างและดำรงความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การสื่อสารระหว่างกันจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ดี และการวางแผนเพื่อกระบวนการพัฒนาของเด็ก 2). ครูแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านพัฒนาการเด็ก และแหล่งวิทยาการซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารและประชุมร่วมกัน ทั้งครูและพ่อแม่แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก เพื่อช่วยในการดำเนินงาน และประโยชน์ในการดูแลเด็กที่บ้านของพ่อแม่ผู้ปกครอง และ 3). ครู พ่อแม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็ก ควรมีการ

แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ทั้งในกรณีที่เด็กต้องย้ายสถานที่เรียนกลางคัน หรือเด็กที่เลื่อนชั้นสูงขึ้น

ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรจะตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างกันในอันที่จะช่วยพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโต ไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (हररररर नीलविररर, 2535, หน้า 235) นอกจากครูจะเป็นผู้วางแผนหลักสูตรและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยแล้ว ผู้ที่จะมีส่วนช่วยให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบรรลุตามเจตนารมณ์ก็คือ พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาแก่ลูก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงเป็นการกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่เด็กมากยิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความช่วยเหลือและแนะนำจากครู ทั้งผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรจะตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในอันที่จะช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโต ไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การสื่อสารระหว่างกันจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีและการวางแผนเพื่อกระบวนการพัฒนาเด็ก ทั้งครูและพ่อแม่แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและการพัฒนาการของเด็กเพื่อช่วยในการดำเนินงานและประโยชน์ในการดูแลเด็กที่บ้านของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนควรใช้วิธีการสื่อสารเช่น จดหมายข่าว การประชุมพิเศษผู้ปกครอง การไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน การรับประทานอาหารร่วมกัน การโทรศัพท์ติดต่อ การประชุมระหว่างผู้ปกครอง-ครู-ผู้บริหาร-เด็ก เพื่อแจ้งข้อมูลต่าง ๆ และทุกคนจะได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบคำถาม หรือวางแผนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโต ไปตามศักยภาพของแต่ละคน ทั้งครูและผู้ปกครองควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในอันที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ปัญหาที่พบโดยรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง ได้แก่ การวิเคราะห์เทคนิคหลักการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการพื้นฐานของเด็กระดับปฐมวัย การวิเคราะห์หลักการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย และการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ควรจัดอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อวิเคราะห์เทคนิคหลักการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาที่พบโดยรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กระดับปฐมวัยอย่าง

เพียงพอ การจัดอุปกรณ์ที่มีประโยชน์ทางการศึกษาแก่เด็กตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก และการจัดให้มีสถานที่เล่นในร่มสำหรับเด็กนอกห้องเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยพิจารณาอุปกรณ์ วัสดุ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นให้พอเพียง และเหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาที่พบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีการสำรวจ ค้นคว้า สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ด้วยการสังเกต สืบสวน ทดลอง และประสบการณ์ตรง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้ครบทั้ง 6 กิจกรรม และการจัดกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่มมีความสมดุลกัน ดังนั้นผู้ปฏิบัติการสอนในระดับนี้จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ได้อย่างครบถ้วนตามพัฒนาการและมีวิธีการที่หลากหลาย

1.4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ปัญหาที่พบ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ความรู้เข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ท้องถิ่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จึงควรจัดอบรมเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติการสอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้ให้มากขึ้น

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาที่พบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการ ประเมินพัฒนาการเด็ก และการประเมินหลาย ๆ ครั้ง ก่อนที่จะสรุปผล ดังนั้นในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ประเมินควรมีการจดบันทึกอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย รวมทั้งประเมินหลาย ๆ ครั้งเพื่อความชัดเจน โดยประเมินอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ปัญหาที่พบโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษา การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก และผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ปกครองเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรมีการพบและพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับปฐมวัย

1.7 ควรศึกษาองค์ประกอบที่ส่งอิทธิพลต่อผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดอำเภอสอยดาว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการวิเคราะห์การออกแบบการเตรียมความพร้อมของนักเรียนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการแบบบูรณาการของการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในอำเภอสอยดาวและกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ